

CHIMERA

GRUDZIEŃ 2016

Idą Święta...

Bóg się rodzi,
moc truchleje:
Pan niebiosów
obnażony.
Ogień krzepnie,
blask ciemnieje,
Ma granice
Nieskończony...

Bożonarodzeniowe drzewko!

W wielu kulturach drzewo, zwłaszcza iglaste, jest uważane za symbol życia i odradzania się, trwania i płodności. Jako drzewko bożonarodzeniowe pojawiło się w XVI wieku, lecz prawdopodobnie już wcześniej występowało jako rajske „drzewo poznania dobra i zła” w misteriach o Adamie i Ewie, wystawianych w wigilię Bożego Narodzenia. Tradycja choinek narodziła się w Alzacji, gdzie wstawiano drzewka i ubierano je ozdobami z papieru i jabłkami. Wielkim zwolennikiem tego zwyczaju był Marcin Luter, który zalecał spędzanie świąt w domowym zaciszu. Choinki więc szybko stały się popularne w protestanckich Niemczech.

Nieco później obyczaj ten przejął Kościół katolicki, rozpowszechniając go w krajach Europy Północnej i Środkowej. W XIX wieku choinka spopularyzowana została w Anglii i Francji, a potem w krajach Europy Południowej. Stała się w Europie najbardziej rozpoznawanym symbolem świąt Bożego Narodzenia. Do Polski przenieśli ją niemieccy protestanci na przełomie XVIII i XIX wieku (w okresie zaborów) i początkowo spotykana była jedynie w miastach. Stamtąd dopiero zwyczaj ten przeniół się na wieś, w większości wypierając tradycyjną polską ozdobę, jaką była podłaźniczka czy jemioła, oraz zastępując znacznie starszy, słowiański zwyczaj (znany jeszcze z obchodów Święta Godowego) dekorowania snopu zboża, zwanego Diduchem.

Dawnymi tradycyjnymi zdobieniami choinkowymi były ciastka, pierniczki (wypiekane często w kształcie serc), orzechy, małe, czerwone tzw. rajske jabłuszka, własnoręcznie wykonywane w czasie adwentu ozdoby z bibuły, kolorowych papierów, piórek, wydmuszek, słomy i źdźbeł traw, kłosów zbóż itp. Na gałązkach w wieczór wigilijny zapalano świece i tzw. zimne ognie. Współcześnie, w zależności od kraju, ubiera się je nieco inaczej. Dekoruje się choinkę bombkami, cukierkami, papierowymi ozdobami (jak dawniej), srebrnymi i złotymi włosami anielskimi. W większości krajów drzewko ubiera wspólnie cała rodzina w dzień wigilijny. W krajach znajdujących się pod wpływem tradycji angielskiej i amerykańskiej drzewko ubiera się wcześniej.

Symbolika ozdób będących ozdobami choinkowymi:

- ♦ **Gwiazda Betlejemka** - którą umieszczano na szczycie drzewka od ubiegłego wieku, miała pomagać w powrotach do domu z dalekich stron.
- ♦ **Oświecenie choinki** - broniło dostępu złym mocom, a także miało odwrócić nieżyczliwe spojrzenia ludzi (zły urok). W chrześcijańskiej symbolice religijnej wskazywało natomiast na Chrystusa, który według tych wierzeń miał być światłem dla pogan.
- ♦ **Jabłka** - zawieszane na gałązkach symbolizowały biblijny owoc, którym kuszeni byli przez Szatana Diabła Adam i Ewa. Później zastąpiono je małymi rajskimi jabłuszkami. Pierwotnie zapewnić miały zdrowie i urodę.
- ♦ **Orzechy** - zawijane w sreberka nieść miały dobrobyt i siłę.
- ♦ **Papierowe łańcuchy** - przypominały o zniewoleniu grzechem, ale np. w okresach rozbiorów miały wymowę politycznych okowów. Zaś w ludowej tradycji niektórych regionów Polski uważano, że łańcuchy wzmacniają rodzinne więzi oraz chronią dom przed kłopotami.
- ♦ **Dzwonki** - oznaczają dobre nowiny i radosne wydarzenia.
- ♦ **Anioły** - mają opiekować się domem.
- ♦ **Jemioła** - ten symbol przybył do Polski z Anglii. Pod jemiołą całują się zakochani oraz skłócone ze sobą osoby. Pęk jemioły należy trzymać w domu do następnych świąt.
- ♦ **Żywe drzewko** - stało się w chrześcijaństwie symbolem Chrystusa jako źródła życia.

Opłatek Bożonarodzeniowy

Opłatek – bardzo cienki biały płatek chlebowy, praśny (czyli niekwaszony i niesolony), wypiekany z białej mąki i wody bez dodatku drożdży, którym dzielą się chrześcijanie, zgromadzeni przy stole wigilijnym, składając sobie życzenia.

Nie jest to zwyczaj wyłącznie polski, spotykany też na Słowacji, Litwie, Białorusi, Ukrainie, w Czechach i we Włoszech. Zwyczaj łamania cienkiego opłatka z mąki pszennej i wody pojawił się w Polsce pod koniec XVIII w. i tutaj przetrwał. Szczególnego znaczenia nabierał w niektórych okresach historycznych, np. podczas zaborów.

Opłatek wigilijny jest symbolem pojednania i przebaczenia, znakiem przyjaźni i miłości. Dzielenie się nim na początku wieczerzy wigilijnej wyraża chęć bycia razem, bo przecież ludzie skłócenii nie zasiadają do wspólnego stołu. Ma swoją symbolikę w wymiarze nie tylko duchowym: sama materia opłatka: "chleb", podkreśla również doczesny charakter życzeń. W podtekście tego życzenia jest nawiązanie do modlitwy Ojcze Nasz: oby nam go nie zabrakło (*chleba naszego powszedniego...*). Symbolika chleba ma jeszcze inny wymiar: należy być jak chleb dobrym i jak chleb podzielny.

Tradycja łamania się opłatkiem swoje korzenie ma w pierwszych wiekach chrześcijaństwa. Nie miała początkowo związku z Bożym Narodzeniem, była symbolem komunii duchowej członków wspólnoty. Zwyczaj błogosławienia chleba nazywano eulogiami. Z czasem na wigilijną mszę przynoszono chleb, który błogosławiono i którym się dzielono. Zabierano go też do domów dla chorych, czy tych, którzy z różnych powodów nie byli w kościele, przesyłano krewnym i znajomym.

Praktyka przesyłania sobie eulogii, popularna w pierwszych wiekach chrześcijaństwa, zanikać zaczęła w IX wieku na mocy dekretów synodów karolińskich, które chciały zachować zacierającą się różnicę między chlebem konsekrowanym a pobłogosławionym.

Opłatki wypiekano przy klasztorach oraz kościołach. Używano w tym celu specjalnych metalowych form, do których wlewano ciasto.

Na początku XIX wieku popularne stały się, znane tylko w Polsce, ozdoby z opłatka, które zawieszano nad stołem wigilijnym. Miały zapewnić szczęście i powodzenie w nadchodzącym roku. Również tzw. *światy*, którymi dekorowane były zawieszane u sufitu podłóżniczki wykonane były z kolorowego ciasta opłatkowego. Oprócz białego opłatka, przeznaczonego na komunikanty i do łamania się podczas wigilii, wypieka się również kolorowy, przeznaczony dla zwierząt domowych i bydła. Na Śląsku znany jest tzw. "*radośnik*", czyli opłatek posmarowany miodem, dawany dzieciom.

W potocznym znaczeniu *opłatek* (zwany inaczej *spotkaniem opłatkowym*) oznacza rodzaj spotkania organizowanego w zakładach pracy, wspólnotach oraz instytucjach w okresie Adwentu lub Bożego Narodzenia, połączonego z łamaniem się opłatkiem i składaniem życzeń.

Polskie tradycje świąteczne

Świąteczne zwyczaje w Polsce są bardzo ważne, pielęgnowane i przekazywane z pokolenia na pokolenie. Wigilia wraz z swoimi obrządkami z pewnością należy do najpopularniejszych z nich. Jednak oprócz wolnego miejsca przy stole, czy łamania się opłatkiem istnieje wiele innych, mniej znanych zwyczajów bożonarodzeniowych, które są kultywowane i pielęgnowane w różnych miejscach Polski.

Łamanie się opłatkiem jest jednym z najbardziej rozpowszechnionych zwyczajów świątecznych nie tylko w Polsce ale na całym świecie. Zwyczaj ten kultywowany jest m.in. na Słowacji, Litwy, Białorusi, Ukrainie, Czechach czy we Włoszech. Pierwsze wzmianki o łamaniu się opłatkiem w Polsce pochodzą z końca XVIII w.

Zwyczaj łamania się opłatkiem swoje korzenie bierze z początków chrześcijaństwa. W tym okresie nie był on jeszcze łączony z Wigilią, a istniał jako symbol komunii duchowej wspólnoty chrześcijańskiej. Opłatek znany z teraźniejszych czasów wytwarzany był zdecydowanie później. Pierwotnie rolę opłatka pełnił błogosławiony chleb, który błogosławiono i dzielono się nim z wiernymi.

Na Podlasiu do dziś pielęgnowany jest zwyczaj związany z resztkami wieczerzy. Według tej tradycji, resztki wieczerzy ustawiano koło pieca. Przed nim stawiano ławkę i posypywaną ją piaskiem lub popiołem. Następnie resztki wieczerzy pozostawiano przez całą noc. Zgodnie z tą tradycją wierzone w nawiedziny zmarłych. Po pozostawionych śladach na ławce, starano się odgadnąć kto z przodków przybył się posilić resztkami z wieczerzy.

Na Mazurach oraz Warmii nadal praktykuje się zwyczaj wyciągania słomek spod obrusa. Według tej tradycji pod obrus kładziono słomki, które po wieczerzy biesiadnicy wyciągali. Osoba, która wyciągała słomkę prosta miała wieść życie proste i pozbawione niebezpieczeństw. Jeżeli słomka była przekrzywiona, wieszczyło to życie kręte i nie łatwe.

Wolne miejsce przy stole jest zwyczajem świątecznym powszechnie znanym. Zgodnie z tą tradycją przy wigilijnym stole należało postawić jedno wolne miejsce dla zagubionego gościa czy wędrowca. Wolne miejsce przy stole symbolizuje również pamięć o naszych bliskich, którzy nie mogą być z nami w czasie wigilii. Symbolika wolnego miejsca przywodzi również na myśl pamięć o zmarłym członku rodziny.

Wiele rodzin w Polsce wieczerzę rozpoczyna dopiero po ukazaniu się na niebie pierwszej gwiazdy. Ten świąteczny zwyczaj powstał na pamiątkę gwiazdy betlejemskiej, którą mieli ujrzeć Mędrcy zmierzający do Betlejem.

Zwyczaj związany z parzystą liczbą osób nie jest już dziś praktykowany, ale dawniej było inaczej. Ten świąteczny zwyczaj szczególnie był praktykowany w domach szlacheckich. Zgodnie z tą tradycją, nie parzysta ilość osób przy stole miała jednej z nich przynieść cały rok nieszczęść. Szczególnie obawiano się liczby 13, która według biesiadników miała być szczególnie feralna. W sytuacji, kiedy liczba była nieparzysta, zapraszano do stołu osobę, ze służby, aby uniknąć związanego z nieparzystą liczbą nieszczęścia.

Śpiewanie kolęd to chyba jeden z najmielszych świątecznych zwyczajów. Przy okazji również jeden z najbardziej znanych i do dziś praktykowanych. Zwyczaj śpiewania kolęd do Polski prawdopodobnie przynieśli franciszkanie, którym zawdzięczamy również zwyczaj budowania wigilijnych szopek.

Świąteczne tradycje w różnych krajach świata

ANGLIA

Anglicy nie obchodzą Wigilii, a najważniejszy posiłek spożywany jest pierwszego dnia świąt. Na stołach króluje nadziewany indyk oraz deser christmas pudding. Prezenty przynosi Mikołaj i zostawia je w skarpetach pierwszego dnia Świąt. Niektórzy odwdzięczają mu się kieliszkiem alkoholu i marchewką dla renifera. Londyn jest ojczyzną pierwszych kartek z życzeniami. W 1846 roku Jon Horsley z Anglii zaprojektował pierwszą kartkę świąteczną z napisem "Wesołych Świąt Bożego Narodzenia i szczęśliwego Nowego Roku".

NIEMCY

Dla naszych zachodnich sąsiadów bardzo ważny jest czas przygotowań do świąt, czyli adwent. W domach pojawiają się adwentowe wieńce udekorowane czterema świecami, a w każdą niedzielę adwentu zapalana jest jedna z nich. W większości miast niemieckich odbywają się jarmarki świąteczne, a mieszkańcy ogrzewają się grzanym winem. Sama Wigilia jest mniej uroczysta niż w polskich domach, zazwyczaj spędza się ją w domowym zaciszu z rodziną. Najważniejszy świąteczny posiłek jest 25 grudnia, a najpopularniejszą potrawą jest pieczona gęś. Prezenty przynosi Mikołaj lub dzieciątko Jezus.

WŁOCHY

We Włoszech w Wigilię przygotowuje się uroczystą kolację, podczas której jedzone są typowe włoskie ciasta penettone i pandoro, a także nugat, migdały i orzechy laskowe. Wigilia jest jednak przede wszystkim czasem oczekiwania na pasterkę. W każdym włoskim domu najważniejszym świątecznym atrybutem jest szopka. Szopki budowane są w kościołach, mieszkaniach, placach, czy nawet klatkach schodowych.

FRANCJA

We Francji, podobnie jak we Włoszech bardzo popularne są szopki, a także ozdoby z ostrokrzewu i jemioly. Tradycyjna bożonarodzeniowa kolacja odbywa się zazwyczaj już po mszy, tzw. pasterce. Le Réveillon, bo tak nazywają Francuzi świąteczną kolację, składa się z różnych dań w zależności od regionu Francji. W Alzacji zwykle serwuje się gęś. Gryczane naleśniki polane kwaśną śmietaną podaje się w Bretanii. W Burgundii popularny jest indyk i kasztany, podczas gdy w Paryżu na wigilijnych stołach królują ostrygi. Francuskie Boże Narodzenie nie może się jednak obejść bez tradycyjnego deseru Bûche de Noël (dosłownie „świąteczna kłoda”), które do złudzenia przypomina polską roladę, choć obecnie coraz częściej występuje w wersji z lodami zamiast kremu.

PORTUGALIA

Boże Narodzenie to najważniejsze i najbardziej uroczyste święto w Portugalii. W wigilię Bożego Narodzenia Véspera do Natal całe rodziny zbierają się w domach wokół choinki i oczekują nadejścia północy, by wybrać się do kościoła na pasterkę Missa do Galo. Nazwa oznacza dosłownie Msza Koguta i pochodzi od legendy, która mówi, że jedyny raz, kiedy kogut zapiał o północy, miał miejsce w noc narodzin Jezusa. Po skończonej mszy wszyscy udają się do domów, by zasiąść do wigilijnego posiłku zwanego consoada. Tradycyjną potrawą wigilijną jest w Portugalii bacalhau (dorsz) według specjalnego przepisu bacalhau de consoada. Gotuje się do niego kapustę, robi krokiety z ryb, a na deser podaje różne ciasta.

WĘGRY

Przygotowanie do Świąt Bożego Narodzenia trwa na Węgrzech kilka tygodni. Kolejne tygodnie poprzedzające święta, w zależności od wagi ich znaczenia nazywa się papierowym, brązowym, srebrnym i złotym. Wigilia jest bardzo ważnym dniem dla Węgrów - to czas gdy spotyka się cała rodzina. Niezbędnym smakołykiem na świątecznym stole jest szaluncukor, czyli pralinki z masą waniliową, orzechową, marcepanową lub z galaretką. Świątecznym przysmakiem są także strucle z makiem i orzechami. Każda gospodyni powinna upiec ich tyle, by poczęstować nimi najbliższych i sąsiadów, i pochwalić się zdolnościami kulinarnymi. Na wigilijnym stole obowiązkowo znaleźć się musi pieczony karp, zupa rybna z różnych gatunków ryb oraz chłodnik z wiśni.

Świąteczne tradycje w różnych krajach świata

DANIA

Podobnie jak w Niemczech, w Danii bardzo ważny jest wieniec adwentowy. Do tradycji bożonarodzeniowych należy także zapalanie specjalnej świecy-kalendarza. Świeca taka ma podziałkę złożoną z 24 kresek. W większości domów świece te zapalane są 1 grudnia, bardzo często przy śniadaniu. Kolację wigilijną podaje się dość wcześnie. Najczęściej na świątecznym stole gości pieczona kaczka, gęś lub wieprzowina z chrupiącą skórą. Kaczka lub gęś faszerowane są jabłkami i suszonymi śliwkami i podawana z ziemniakami, czerwoną kapustą, buraczkami i żurawinową konfiturą. Na deser podaje się ryż a l'amande z gorącym wiśniowym sosem lub risengrod. W misie z deserem ukryty jest migdał. Szczęśliwy znalazca migdała otrzymuje specjalny prezent.

LITWA

Wigilia Bożego Narodzenia Kučios na Litwie, podobnie jak w Polsce, jest posiłkiem bardzo rodzinnym, powszechnie uważanym za najważniejszy dzień w roku. Na Litwie obowiązuje również zwyczaj łamania się opłatkiem, który jest nieznanym w innych regionach Europy. Zjada się też 12 potraw, symbolizują one 12 miesięcy w roku. Potrawy nie mogą zawierać tłuszczu, mleka, masła i mięsa. Popularne są śledzie, grzyby, fasolka. Zwyczajem jest przygotowywanie słomianych łańcuchów na choinkę czy dekoracji z papieru (np. gwiazdy, tulipany, lilie) i osadzanie ich na słomianych patyczkach. Na Litwie choinka zdobi mieszkanie tylko w Wigilię i Boże Narodzenie. Na wsiach jest obyczaj kładzenia siana pod obrus.

HISZPANIA

Boże Narodzenie to także bardzo ważne, rodzinne święto dla Hiszpanów. Podobnie jak we Włoszech i we Francji ważniejsza od choinki jest szopka. Główne dania serwowane w Wigilię różnią się w zależności od regionu. Są to zazwyczaj: jagnięcina i prosię (Castilla Leon i Castilla La Mancha), pieczony indyk (Andaluzja), owoce morza, ryby (wybrzeże). Na deser podaje się natomiast turrón (rodzaj nugatu z migdałami), marcepan, ciasteczka polvorones, orzechy. Wszystko popija się dużą ilością cava, tradycyjnym hiszpańskim białym winem musującym. Po kolacji większość Hiszpanów udaje się na Pasterkę, która jest ważnym punktem wigilijnego wieczoru. Mimo, iż w Wigilię przygotowuje się uroczystą kolację, to jednak najważniejsze znaczenie ma święto obchodzone 6 stycznia. To wtedy właśnie, dwanaście nocy po Bożym Narodzeniu, dzieci otrzymują od Trzech Króli prezenty, za to nie znajdują żadnego prezentu pod choinką. W zamian za podarki maluchy przygotowują im słodczyce i kostki cukru dla wielbłądów.

UKRAINA

Ukraina, tak jak wszystkie kraje obrządku grecko-katolickiego obchodzi święta według kalendarza juliańskiego. Wigilia przypada na 6. stycznia i jest celebrowana podobnie jak w Polsce. Pod stół wigilijny zawsze wkłada się siano, a wieczerzę rozpoczyna wraz z pojawieniem się pierwszej gwiazdki. Na stole powinno być 12 potraw: między innymi gołąbki z kaszą gryczaną i gołąbki z ziemniakami, sos grzybowy, ryba, kompot z suszonych owoców, barszcz, jednak najważniejszym z dań jest kutia. Przyrządza się ją zwykle z gotowanych ziaren pszenicy lub jęczmienia dodatkiem miodu, maku i bakalii. Na deser podaje się ciasto i pączki. Dzieci nie znajdują pod choinką żadnych prezentów, dostają za to podarki od Dziadka Mroza w Sylwestra. Okres świąteczny kończy 19 stycznia święto Chrztu Pańskiego czyli popularny "Jordan", zwane też "Wodochreszczem", "Chreszczeniem" lub "Epifanią". W ten dzień po Mszy św. z cerkwi wyrusza procesja do najbliższego jeziora lub rzeki, gdzie następuje poświęcenie wody.

Święty Mikołaj

Święty Mikołaj – postać starszego mężczyzny z białą brodą ubranego w czerwony strój, który wedle różnych legend i baśni w okresie świąt Bożego Narodzenia rozwozi dzieciom prezenty saniami ciągniętymi przez zaprzęg reniferów. Według różnych wersji zamieszkuje wraz z grupą elfów Laponię lub biegun północny.

Dzięki sprawnej promocji praktycznie zastąpił on w powszechnej świadomości tradycyjny wizerunek świętego Mikołaja, biskupa Miry.

Obecnie powszechna forma tej postaci wywodzi się z kultury brytyjskiej i amerykańskiej, gdzie jest jedną z atrakcji bożonarodzeniowych. W większej części Europy, w tym w Polsce, mikołajki obchodzone są tradycyjnie 6 grudnia jako wspomnienie świętego Mikołaja, biskupa Miry. Rankiem tego dnia dzieci, które przez cały mijający rok były grzeczne, znajdują prezenty, ukryte pod poduszką, w buciku lub w innym specjalnie przygotowanym w tym celu miejscu (np. w skarpecie).

Na skutek przenikania do europejskiej tradycji elementów kultury anglosaskiej (w szczególności amerykańskiej) także w Europie święty Mikołaj utożsamiany jest coraz częściej z Bożym Narodzeniem i świątecznymi prezentami.

Święty Mikołaj - Biskup, który pomagał ubogim

Mikołaj, nazywany biskupem Miry urodził się w Patarze na terenie obecnej Turcji około 270 roku. Od najmłodszych lat biskup był bardzo pobożny i chętnie pomagał ubogim, co było o tyle łatwiejsze, że jego rodzice byli bardzo zamożnymi ludźmi.

Pewnego dnia Mikołaj dowiedział się, że jeden z mieszkańców Patary popadł w biedę. Wychowywał on trzy córki, które z braku pieniędzy nie mogłyby wyjść za mąż. Biskup Miry wrzucił im przez okno sakiewkę z pieniędzmi, co uchroniło je przed biedą. Gdy został biskupem zasłynął wśród wiernych jako dobroczyńca i gorliwy duszpasterz. Mikołaj uratował przed śmiercią trzech drobnych złodziejaszków upraszając w Konstantynopolu cesarza Konstantyna I Wielkiego o darowanie im życia.

Święty Mikołaj, był orędownikiem biednych

Te i wiele innych cudownych historii o życiu biskupa Miry przyczyniły się do jego beatyfikacji i na zawsze rozślały imię Mikołaja jako orędownika biednych i potrzebujących pomocy. Niewiele osób wie, że św. Mikołaj jest także patronem marynarzy. Podczas jego pielgrzymki do Jerozolimy na morzu rozpętała się potężna burza. Wokół biskupa zgromadziła się cała załoga prosząc o wstawiennictwo do Boga, który wysłuchał modlitw i statek ocalał.

Kult świętego Mikołaja rozpowszechniony na całym świecie

W całym chrześcijańskim świecie kult świętego Mikołaja zaczął szybko się rozpowszechniać. Świadczy o tym przede wszystkim liczba kościołów, które nazywane były jego imieniem. W samym Rzymie jest ich 11, natomiast w Polsce, aż 327. Popularyzację wizerunku świętego Mikołaja zawdzięczamy Holendrom. Św. Mikołaj był patronem Amsterdamu i otaczano go tam szczególnie czcią. Przedstawiany był jako stary człowiek w szatach biskupa, który jeździł na osie.

Pierwsze mikołajki odbyły się 6 grudnia 1804 roku

Zwyczaj wręczania sobie prezentów w dzień św. Mikołaja przyjął się szybko także wśród innych mieszkańców, a 6 grudnia 1804 roku urządzono pierwsze mikołajki. Na temat tej tradycji w Polsce można przeczytać w tekstach z XVIII wieku. Ówczesne podarki były skromniejsze od dzisiejszych. Grzeczne dzieci dostawały jabłka, złożone orzechy, pierniki i drewniane krzyżki. W miarę upływu czasu mikołajki nie były już kojarzone z rocznicą śmierci świętego, tylko z rubasznym, starszym panem w czerwonym stroju. Taki wizerunek świętego Mikołaja narodził się w Stanach Zjednoczonych w latach 30. ubiegłego wieku i przetrwał do dzisiaj.

Świąteczne potrawy na świecie

Hiszpania

W Hiszpanii podczas Wigilii nie spożywa się jedynie potraw postnych, a menu urozmaicone jest w zależności od regionu. Kolację rozpoczyna seria przystawek - wśród nich suszona szynka - jamon, pasztety, owoce morza serwowane na zimno. Kolejne danie to zupa np. najpopularniejsza consomme, czyli hiszpański rosół. Potem na stole lądują ryby, a następnie mięsne danie główne. Jakie? To zależy od regionu. Cochinillo, czyli potrawa z młodego prosiaczka i jagnięcina to dania przygotowywane głównie w Castilla León i Castilla La Mancha, w Andaluzji na święta jada się drób, głównie indyka.

Hiszpańskie święta obfitują też w słodkości. Hiszpanie nie dzielą się opłatkiem, zastępuje go turrón, czyli rodzaj nugatu z migdałów i miodu. W Wigilię Bożego Narodzenia oraz w pierwszy dzień świąt podaje się ciasto, zwane Roscon de Reyes, czyli ciasto Trzech Króli, w którym zapieka się drobny upominek. W ciukierniach sprzedawane są mazapanes - marcepanowe słodczyce i polvorones, czyli kruche ciasteczka z dodatkiem migdałów, cynamonu, a tradycyjnie także smalcu. Ulubionym napojem Hiszpanów podczas świątecznej kolacji jest cava, czyli hiszpańskie wino musujące. Uroczysta wieczerza zwykle przeciąga się do późnych godzin nocnych.

Włochy

Kolacja wigilijna we Włoszech jest bardziej uroczysta niż w zwykły dzień, ale dla Włochów najważniejszym dniem Bożego Narodzenia jest 25 grudnia. W Wigilię dania są postne, oparte na rybach i owocach morza. Podaje się np. spaghetti z małżami, cozze ripiene (małże nadziewane), rybę pieczoną itp. Pierwszy dzień świąt to czas rodzinnych spotkań na wystawnym obiedzie. Dobór dań zależy od regionu Włoch. Na świątecznym stole pojawia się jednak zawsze wielka sztuka pieczonego mięsa. Może to być wieprzowina, jagnięcina czy też indyk z pieczonymi ziemniakami oraz warzywami.

Na północy kraju, w świątecznym menu znajdują się dania faszerowane mięsem, warzywami i serem m.in. tortellini, czyli ciasto kształtem przypominające małe pierogi podawane w rosolu. Na południu serwuje się lasagne z sosem pomidorowym z mięsem wieprzowym oraz kilkoma rodzajami serów i zapiekanki z makaronu cannelloni, faszerowanego mięsem, szpinakiem czy białym serem ricotta. Podaje się też zupy np. z porów z ziemniakami lub z przepiórczymi jajami i dodatkiem trufli.

Świąteczne potrawy na świecie

Francja

We Francji najważniejszy jest obiad pierwszego dnia świąt. Na francuskim stole nie może wtedy zabraknąć owoców morza, ostryg, langust czy krewetek, a także wędzonego łososia. Typowo francuskim rarytasem świątecznym jest pasztet z kaczych lub gęsich wątróbek - foie gras. Gęsie wątróbki przyrządza się też na inne sposoby np. przysmaża z konfiturą z pigwy i podaje jak szaszłyk. Często w świątecznym menu Francuzów znajduje się także pieczony indyk oraz kapłon albo perliczka - faszerowane kasztanami, a nawet truflami. Dania serwowane w święta różnią się oczywiście w zależności od regionu. W Alzacji zwykle serwuje się gęś, jako główny posiłek, w Bretanii gryczane naleśniki polane kwaśną śmietaną, a w Burgundii popularny jest indyk i kasztany. Wszędzie we Francji Boże Narodzenie nie może się jednak odbyć bez tradycyjnego deseru bûche de Noël, czyli ciasta w kształcie polana drewna. Ciasto to robi się przy użyciu kremu masłanego i ciasta biszkoptowego, które tworzą swego rodzaju roladę. Najbardziej znane smaki kremu to wanilia, orzech laskowy i kawa. Popularne są także wersje lodowe tego deseru. Na cieście umieszcza się figurki z cukru lub z plastiku, nawiązujące do ikonografii świątecznej.

Portugalia

Portugalczycy nie wyobrażają sobie wigilijnego stołu bez dorsza. Główne wigilijne danie w Portugalii to bacalhau de consoada. Składa się z gotowanych filetów z dorsza, moczonych przez dwa dni, by wypłukać sól, do których podaje się ziemniaki, gotowaną kapustę tronchudas oraz rzepę, brokuły i marchew. Pierwszy dzień świąt obfituje w potrawy mięsne. Może to być indyk lub kurczak nadziewany kasztanami, rodzynekami i migdałami, kielbaski wieprzowe chourico, gotowana kaszanika, wieprzowe podbrzusze, tradycyjne świńskie uszka. Najbardziej obfita jest jednak część deserowa portugalskiej świątecznej uczyty. Portugalczycy kochają ciasta i ciasteczka. Najpopularniejsze z nich to rabanadas, czyli cytrynowe grzanki moczone w słodkim mleku i smażone, pasteis de doce de grão, czyli ciasteczka z marmolady i grochu, czy bolo de mel - piernik. Nieodłącznym elementem świątecznego stołu jest bolo de rei - "królewskie ciasto", które ma kształt korony, w którego wnętrzu ukryte jest ziarno bobu. Ten, kto je znajdzie ma zagwarantowane szczęście w nadchodzącym roku. Kiedyś bolo de rei jedzono podczas Święta Trzech Króli, obecnie jednak spożywa się je w okresie Świąt Bożego Narodzenia. Na czas świąt Bożego Narodzenia

Kolędy

Popularny w całej Europie zwyczaj kolędowania wywodzi się z łacińskich pieśni i obrzędów odprawianych w Nowym Roku. „Calendae Januariae” to po łacinie pierwszy dzień stycznia, zwyczaj w tym czasie praktykowany (calendar oznacza kalendarz, January to styczeń). I co ciekawe, słowo calendae w języku galijskim (i hiszpańskim) znaczy „nowy księżyc” co ma zapewne związek z kalendarzem księżycowym. Słowo kolęda ma więc bogaty rodowód rzymski i romański. I nic w tym dziwnego kultura rzymska i obyczaj chrześcijański są podstawą kultury europejskiej.

W całej Europie, w tym także w Polsce, kolęda i zwyczaj kolędowania wywodzi się z łacińskich zwyczajów noworocznych. Dlatego też kolęd nigdy nie śpiewano przed Bożym Narodzeniem. Kolędy pojawiały się w Wigilię i towarzyszyły ludziom przez cały okres Bożego Narodzenia, aż do święta Trzech Króli, które dawniej obchodzono bardzo uroczyście. Gwiazda betlejemka i pokłon trzech króli były bowiem pierwszym widocznym znakiem boskości narodzonego dzieciątka i niezwykłości Bożego Narodzenia.

W polskim dorobku kulturalnym zachowało się ponad 500 kolęd i pastorałek. W XIX wieku rozpoczęto na większą skalę zbieranie kolęd i pastorałek, a punktem odniesienia jest wydany w 1843 zbiór Pastorałki i kolędy z melodiami czyli piosenki wesole ludu w czasie świąt Bożego Narodzenia po domach śpiewane autorstwa księdza Michała Mioduszeckiego.

Współcześnie kolędy nadal wykonywane są w praktyce ludowej na wsiach podczas okresu Bożego Narodzenia oraz Godów oraz w kościołach, szkołach, podczas jasełek, w domach podczas Wigilii. Kolędy polskie jako jedne z nielicznych w Europie są żywym elementem tzw. kolędowania po domach.

Niektóre popularne kolędy polskie:

- Ach, ubogi żłobie	- Mizerna cicha
- Anioł pasterzom mówił	- My też pastuszkowie
- Bóg się rodzi, moc truchleje	- Narodził się Jezus Chrystus
- Chrystus się nam narodził	- O gwiazdo betlejemka
- Do szopy, hej pasterze	- Oj, maluśki, maluśki
- Dzieciątko się narodziło	- Pasterze mili
- Dzisiaj w Betlejem	- Pójdźmy wszyscy do stajenki
- Gdy się Chrystus rodzi	- Powiedzcie pasterze mili
- Gdy śliczna Panna	- Przybieżeli do Betlejem
- Gore gwiazda Jezusowi	- W żłobie leży
- Hej w dzień narodzenia	- Wesołą nowinę bracia
- Jezus malusieńki	- Wśród nocnej ciszy
- Lulajże, Jezuniu	

Życzenia świąteczne

Jak obyczaj każe stary,
według ojców naszych wiary,
chcemy złożyć Wam życzenia,
z dniem Bożego Narodzenia.
Niech ta Gwiazdka Betlejemską,
która wschodzi tuż po zmroku,
da Wam szczęście i pomyślność,
w nadchodzącym Nowy Roku.

Gdy przyjdą Święta w srebrnej bieli,
gdy Stary Rok w Nowy się zamieni,
przyjmij gorące me życzenia,
niech się Ci spełnią wszystkie marzenia.

Pada śnieg, suną sanki jest renifer i bałwanki.
Śnieżki z nieba spadają, życzenia
zdrowych świąt składają. Niech te święta
będą wyjątkowe a prezenty odlotowe.

W Betlejem na sianku
Zbawiciel się rodzi, niech
Wam jak najlepiej w życiu
się powodzi, zaś w No-
wym Roku o każdej godzi-
nie, niechaj nic co dobre
Was w życiu nie minie.

Radosnych świąt Bożego
Narodzenia, rychłego spełnienia
każdego marzenia, ciepła, wiary i
życzliwości życzę Ci łącząc wyrazy
miłości.

Przyszedeł już czas na świąteczne życzenia.
Cała redakcja się na nie składa.
Pogody ducha i marzeń spełnienia,
By w te piękne Święta biały puch padał.
Karpia bez ości, barszczu z uszkami,
Niech radość w domach Waszych zawita.
Co z prezentami? Święty Mikołaj już o nie pytał.
Dla wszystkich dorosłych i dużych dzieci,
Niech gwiazdka na niebie jasno Wam świeci! ;)

Redakcja Chimery

CHIMERA

przy Zespole Szkół

Nr 1 im. St. Staszica w Kutnie

Grudzień 2016

Zespół redakcyjny: Weronika Nowak, Martyna Podczaska, Jakub Andrzejewski, Wojciech Wasiński

Zdjęcia ze strony internetowej szkoły
i ze zbiorów prywatnych

Opieka: P. Katarzyna Śnieg